

גמ' חולין (יב.) - חזקה של יח עושה שליחות

רב דניאל שטיין

א. חי' הרמב"ן חולין (ג): - ועכשיו לפי דברינו נתיימו דברי הגאונים ז"ל שהסכימו כולן דהיכא דשחט חד ואיתיה קמן למבדקה דצריך למבדקה אם יודע הלכות שחיטה מותר לאכול משחיטתו ואם לאו אסור לאכול משחיטתו, ולא אמרו רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם אלא היכא דליתיה קמן אבל איתיה קמן צריך למבדקה, וקבלה היא ונקבל בסבר פנים יפות שאין סומכין על רוב גרוע ושמיעוטו מצוי אלא במקום דלא אפשר, ואפי' לרבנן דלא חיישי למיעוטא, ובתשע חנויות דהוא רובא דאיתיה קמן נמי מסתברא דלא אזלינן בתר רובא אלא היכא דליכא ידיעה, אבל ודאי צריך הוא לשאול החנונים אם יש מי שידע שהיא אסורה או מותרת וכו' ומפני טעם זה הוצרכו כל הטרפות לבדוק בסירות שבריאיה מפני שמיעוטן מצוי.

ב. בדק הבית (בית א' שער א') - ואני אומר דברי הגאונים ז"ל מדת חסידות וראוי לנהוג כן אבל לפי ההלכה אינו כן וכו' הילכך שורת הדין דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן ואפילו איתיה קמן לא בעי בדיקה כלל אלא למי שרוצה לעשות כן במדת חסידות ולא מן הדין כלל. וכיון דכן לא הוה לן למסמך אהאי רובא דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן אלא ודאי הא לא אתיא כפשטא ולא דוקא רוב אלא כל המצוין קאמרינן שאין לך מצוי אצל שחיטה לעולם אלא מומחה ואפילו מיעוט ליכא והאי דנקט רוב אשגרת לישן הוא בגמרא וטעמא דמילתא דכל המצויין אצל שחיטה סומכין אנו לומר שהן מומחין לפי שדבר מפורסם הוא בישראל ואפילו אצל עמי הארץ שהנבלה אסורה וכן אבר מן החי אסור ואין תקנה בזה אלא בשחיטה הילכך אין אדם מישראל נזקק לשחוט לעולם אלא אם כן יודע הלכות שחיטה.

ג. תורת הבית להרשב"א (בית א' שער א') - ומסתברא שאפילו במומר לתאבון סומכין על חזקה זו דכל המצויין אצל שחיטה מומחין הם סתמא אמרו. ועוד דהא לא אידכר רב אשי וכן אביי ורבא מומחה כלל לא בישראל מומר ולא בכותי אלא ישראל עומד על גביו או יוצא ונכנס או בודק סכין ונותן לו. ורבינא בלחוד הוא דאמר הכל מומחין שוחטין ואמרינן כולהו כרבינא לא אמרי משום דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן אלמא בכל השוחטין אמרו כן אלא שהרב רמב"ם ז"ל כתב זה לשונו ישראל מומר לעבירה מן העבירות שהיה מומחה הרי זה שוחט לכתחילה. ונראה מדבריו דדוקא מומחה ובאמת שהדעת נוטה לזה דכל שאוכל לתאבון ואינו טורח יש לחוש שמא אינו מומחה ולתאווה הוא שוחט ואוכל. אבל כשאינו מומר לאותו דבר אע"פ שהוא עבריין לעבירה אחת מן העבירות אינו נראה כן כלל אלא ודאי הרי הוא לגבי שחיטה כשאר ישראלים הכשרים וכל ששוחט חזקה מומחה הוא. ואיפשר שגם הרב לא נתכון לומר שידועין בו שידוע הלכות שחיטה אלא לומר ששוחט כישראל שכל שהוא מומחה בישראל שוחט וגם זה כאחד מהם וזה קרוב יותר.

ד. בדק הבית להרא"ה (שם) - עוד כתב ומסתברא שאפילו במומר לתאבון סומכין על חזקה דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן דסתמא איתמר. וכיון שכן אפילו אין ידוע לנו אם יודע הלכות שחיטה שוחט בינו לבין עצמו בבודק סכין ונותן לו ע"כ. ואינו נכון דמומר זה חשוד הוא לנו לתאבון שלו ואפילו אינו בקי ואינו יודע כלל שוחט הוא לתאווה ואוכל, אלא האמת כלשון האחר שכתב דכל מומר ואפילו לתאבון יש לחוש אחריו ואין סומכין עליו אלא בשידוע לנו שהוא מומחה.

ה. גמ' עירובין (לא:לב.) - השולח עירובו ביד חרש שוטה וקטן, או ביד מי שאינו מודה בעירוב אינו עירוב. ואם אמר לאחר לקבלו ממנו הרי זה עירוב וכו'. ואם אמר לאחר לקבלו הימנו הרי זה עירוב. וליחוש דילמא לא ממטי ליה, כדאמר רב חסדא בעומד ורואהו, הכא נמי בעומד ורואהו, וליחוש דילמא לא שקיל מיניה, כדאמר רב יחיאל חזקה של יח עושה שליחות, הכא נמי חזקה של יח עושה שליחות. והיכא איתמר דרב חסדא ורב יחיאל, אהא אתמר, דתניא נתנו לפיל והולינו, לקוף והולינו אין זה עירוב. ואם אמר לאחר לקבלו הימנו הרי זה עירוב, ודילמא לא ממטי ליה, אמר רב חסדא בעומד ורואהו, ודילמא לא מקבל ליה מיניה, אמר רב יחיאל חזקה של יח עושה שליחות. אמר רב נחמן בשל תורה אין חזקה של יח עושה שליחות, בשל סופרים חזקה, של יח עושה שליחות. ורב ששת אמר, אחד זה ואחד זה חזקה, של יח עושה שליחות. אמר רב ששת מנא אמינא לה, דתנן משקרב העומר הותר החדש מיד, והרחוקים מותרים מחצות היום ואילך. והא חדש דאורייתא הוא, וקתני הרחוקים מותרין מחצות היום ואילך. לאו משום חזקה של יח עושה שליחות, ורב נחמן התם כדקתני טעמא לפי שידועין שאין בית דין מתעצלין בו. ואיכא דאמרי, אמר רב נחמן, מנא אמינא לה, דקתני טעמא לפי שידועין שאין בית דין מתעצלין בו. בית דין הוא דלא מתעצלין בו הא של יח מתעצל בו, ורב ששת אמר לך בית דין עד פלגיה דיומא, של יח כולי יומא. אמר רב ששת מנא אמינא לה, דתניא האשה שיש עליה לידה או זיבה, מביאה מעות ונותנת בשופר, וטובלת ואוכלת בקדשים לערב. מאי טעמא לאו משום דאמרינן חזקה של יח עושה שליחות, ורב נחמן התם כדרב שמעיה. דאמר רב שמעיה חזקה אין בית דין של כהנים עומדים משם עד שיכלו כל מעות שבשופר. [תוס' ד"ה רב ששת - הרב רבינו שמשון מפולירר"א פוסק כרב ששת דבה"ג פוסק דהלכה כרב נחמן בדיני וכו' ורב ששת באיסורי ולר"ת נראה דהכא הלכה כרב נחמן דבפ' התקבל (גיטין דף סד). אמר בעל אמר לגירושין ושליש אמר לגירושין והיא אומרת נתן לי ואבד אין דבר שבערוה פחות משנים ופריך מהא דאמר האומר לחבירו צא וקדש לי אשה סתם אסור בכל הנשים שבעולם אלמא חזקה של יח עושה שליחות ומשני ה"מ לחומרא אבל לקולא לא ובפ"ק דחולין (דף יב.) נמי מסיק לעולם אין חזקה של יח עושה שליחות והאומר לשלוחו צא ותרום לי והלך ומצא תרום אין חזקתו תרום דילמא איניש אחרינא שמע ותרם ואע"ג דהתם רב נחמן קאמר לה מ"מ סליק הש"ס התם הכי וכו'. ואומר ר"י דמכל זה אין ראיה דרב ששת נמי לית ליה חזקה של יח עושה שליחות אלא במקום שאם לא יעשה שליחותו יבא המשלח לידי עבירה אם יסמוך עליו ולכך בגט אין השליח חושש ליתן גט וההיא דחולין נמי אינו חושש לשחוט ולתרום שאם לא יתרום יראה המשלח שאינו תרום ולא אסיק אדעתיה שמא אחר ישמע ויתרום].

ו. **חי' הרשב"א חולין (שם)** - הא דאמר ר"נ לעולם אין חזקה שליח עושה שליחתו בכעין דברים הללו קאמר כלומר בדאורייתא כגון שחיטה ותיקון טבלים ולקולא אבל בדרבנן אפי' לקולא אמרינן חזקת שליח עושה שליחתו כגון האומר לשלוחו צא וערב לי חזקה שליח עושה שליחתו וסומך עליו ור"נ הוא דאית לי הכין בעירובין (ל"א ב'), ובדאורייתא נמי לקולא לא אמרינן לחומרא אמרינן דא"ר יוחנן במס' נזיר (י"א ב') האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה ומת השליח אסור בכל הנשים שבעולם חזקת שליח עושה שליחתו כלומר בין בדאורייתא בין בדרבנן ופרקינן בגיטין (ס"ד ב') כי אמרינן חזקת שליח עושה שליחתו לחומרא לקולא לא אמרינן.

ז. **שו"ע (יו"ד סי' של"א סע' ל"ד)** - האומר לשלוחו צא ותרום לי, והלך לתרום, ואינו יודע אם תרם, ובא ומצא כרי תרום, אין חזקתו תרום, חוששין, שמא אחר תרם בלא רשות. הגה: וי"א דבכה"ג חזקתו תרום, דאמרינן: חזקה שליח עושה שליחתו, אפילו באיסור דאורייתא. אבל אם אינו יודע אם כרי תרום או לא, אסור לאכול ממנו, דהשליח אומר: ודאי לא יגע בו עד שידע שהוא תרום.

ח. **תשו' אחיעזר (ח"ג סי' ע"ג)** - בענין משלוח מנות אם לסמוך על חזקת שליח עושה שליחתו לפי שהוא מדברי קבלה וכו'. ויש לי מקום עיון בשולח בשכר באופן שהוא קבלן לשי' האומרים דא"י לחזור מן הדין ולדעת ר"ת בב"מ מ"ח. ח. אולי בזה אומרים חזקת שע"ש אף בשל תורה, לפי שהוא מן הדין מחויב לקיים ויש עליו חיוב ממון, משא"כ בשליח סתם שהוא רק משום שארית ישראל לא יעשו עולה.